

Рецензія

на дисертаційну роботу Кобелі-Звір Мар'яни Ярославівни
на тему: «**Фінансова політика держави в секторі підприємств з
державною участю**», подану на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю

072 – фінанси, банківська справа та страхування

1. Актуальність теми дисертації. У сучасних умовах трансформації економічної системи України розв'язання фінансових проблем є значним важелем сталого економічного і соціального розвитку як регіонів, так і країни в цілому. Ефективність фінансової політики значною мірою визначається вибором правильних підходів до реалізації державою управління фінансами суб'єктів господарювання, які повністю або частково належать до державної власності. Це зумовлено тим, що підприємства з державною участю, як правило, поширені у стратегічно важливих галузях економіки, функціонування яких визначає спроможність держави належним чином виконувати свої функції із забезпечення безпеки, захисту політичних і соціально-економічних інтересів та створення необхідних умов життєдіяльності на території країни.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Виконане дисертаційне дослідження безпосередньо пов'язане з тематикою науково-дослідних робіт Університету банківської справи. Зокрема, під час роботи над НДР «Розвиток механізмів регулювання фінансового сектору економіки України» (номер держ. реєстрації 0121U109228), враховано пропозиції дисертанта щодо загроз та їх вирішення в процесі формування та реалізації фінансової політики в контексті впливу на діяльність підприємств з державною участю.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею. Наукові положення, розробки, висновки та рекомендації, що викладені у дисертації та винесені на захист, отримані

особисто здобувачем. Аналіз основних наукових результатів, висновків і рекомендацій, сформульованих здобувачем у дисертаційному дослідженні, дає підстави стверджувати про їх достатньо високий ступінь достовірності та обґрунтованості. Положення, винесені автором у пункти наукової новизни, не викликають заперечень, а їх рівень новизни визначено коректно. За результатами рецензування вважаю, що до наукових результатів автора, які містять елементи наукової новизни необхідно віднести такі:

удосконалено:

- поняття «підприємства з державною участю», яке, на відміну від інших, враховує важливість регулюючої, координуючої та контролюючої ролі держави у забезпеченні господарської діяльності таких підприємств, яка виявляється шляхом формування відповідної державної фінансової політики. Це обґрунтовує потребу формування фінансової політики у сфері підприємств з державною участю як засобу спрямування їх господарської діяльності на досягнення економічного та соціального ефекту в національній економіці;
- наукові підходи до формування фінансової політики держави в частині визначення специфічних рис підприємств з державною участю, які мають бути враховані при її розробці (поєднання економічних та соціальних цілей; реалізація державних інвестицій; вплив на формування доходів та здійснення державних видатків; вплив на фінансових ринках; управління фінансовими ризиками підприємств з державною участю). Це дозволяє підвищити ефективність фінансової політики держави за рахунок врахування основних напрямів, у розрізі яких слід формувати стратегічні цілі і завдання, визначати цільові індикатори та планувати заходи з реалізації державного управління фінансами підприємств з державною участю;
- підходи до класифікації квазіфіскальних операцій в секторі підприємств з державною участю, які, на відміну від існуючих, передбачає застосування таких класифікаційних ознак, як: суб'єкти здійснення, вплив на бюджет

країни та сфера діяльності підприємств. Це дозволяє досліджувати квазіфіскальні операції в секторі підприємств з державною участю системно, враховуючи, їх роль як суб'єктів проведення квазіфіскальних операцій, так і як бенефіціарів таких операцій.

набули подальшого розвитку:

- наукові підходи до управління фінансовими ризиками у складі фінансової політики держави в частині оцінювання ризиків квазіфінансових операцій в секторі підприємств з державною участю та ідентифікації відповідних загроз, проявів і наслідків, що сприятиме зниженню фінансових втрат від реалізації квазіфіскальних операцій та покращенню якості розробки фінансової політики держави за рахунок врахування багатоманітності квазіфіскальних операцій, їх неоднозначного впливу і проявів;
- комплекс заходів для розв'язання основних проблем функціонування підприємств з державною участю шляхом визначення і характеристики викликів і загрозами для досягнення стратегічних цілей відповідної фінансової політики держави. Це надає можливість для підвищення повноти врахування ключових блоків загроз при формуванні фінансової політики в контексті впливу на діяльність підприємств з державною участю і підвищення її ефективності за рахунок передбачення відповідних заходів з їх подолання

Наукові результати, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, характеризуються високим рівнем обґрунтованості та аргументованості, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, обсяг проаналізованого фактичного матеріалу, законодавчих актів, статистичної інформації, власних розрахунків автора.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях здобувача та апробація основних результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Зміст дисертаційної роботи свідчить про його комплексний характер і наявність у ньому наукових

результатів, висновків і пропозицій, отриманих автором самостійно, які виносяться на захист. Основні наукові положення, висновки і результати дослідження опубліковано в 7 наукових працях загальним обсягом 3,6 друк. арк., з яких особисто автору належить 2,1 друк. арк., у тому числі: 4 статті у наукових фахових і 1 – в зарубіжному періодичному науковому виданні, включених до 24 міжнародних наукометричних баз, 2 публікації у збірниках матеріалів конференцій. Основні теоретичні та методологічні положення дисертаційної роботи були представлені й одержали позитивну оцінку на 2 міжнародних науково-практичних конференціях: «Фінансові інструменти сталого розвитку економіки» (м. Чернівці, 2021 р.); «Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи» (м. Львів, 2020 р.).

5. Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які можуть застосовуватися державними органами управління з метою формування ефективної фінансової політики у сфері підприємств з державною участю, а також менеджментом таких підприємств – для підвищення ефективності управління їх фінансовими ресурсами. Так, зокрема: побудоване рівняння лінійної множинної регресії залежності доходів Державного бюджету України від фінансових результатів діяльності підприємств з державною участю використовується філією «Дністровська ГЕС» ПрАТ «Укргідроенерго» в процесі формування та реалізації дивідендної та інвестиційної політики підприємства (довідка від 28.01.2022 №2-К); пропозиції щодо напрямів зменшення негативного впливу основних загроз та проблем на діяльність підприємств з державною участю в процесі формування та реалізації фінансової політики були враховані при розробці «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2027» Полтавською обласною державною адміністрацією (довідка від 10.02.2022 №01-66/880).

6. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи. Поряд з позитивною оцінкою дослідження, за окремими положеннями, висновками та рекомендаціями, наведеними у дисертаційній роботі, слід виділити наступні зауваження та дискусійні моменти, які мають рекомендаційний характер та слугують підставою для наукової дискусії:

1. В аналітичній частині дисертації, спостерігається неузгодженість періоду дослідження. В більшості випадків він закінчується 2019 р., що неповно відображає сучасний стан фінансової політики держави в секторі підприємств з державною участю.

2. На увагу та позитивну оцінку заслуговує розроблені автором багатомірні регресійні моделі, які включають економіко-математичне моделювання взаємозв'язку між структурою власності підприємств з державною участю та показниками їх фінансового стану, а також взаємозв'язку між основними фінансовими показниками діяльності підприємств з державною участю та макроекономічними показниками фінансової політики держави. Проте, не достатньо обґрунтованою є позиція автора щодо вибору факторів в процесі економіко-математичного моделювання впливу політико-олігархічних інтересів на процеси формування та реалізації фінансової політики в Україні, зокрема потребує уточнення визначення політико-олігархічних складових в процесі моделювання взаємозв'язку між структурою власності підприємств з державною участю, показниками їх фінансового стану, а також абсолютною величиною чистого прибутку (збитку) за підсумками фінансово-господарської діяльності (с. 169-171).

3. У п 3.2. автором проведено моделювання взаємозв'язку між структурою власності підприємств з державною участю, показниками їх фінансового стану, а також абсолютною величиною чистого прибутку (збитку) за підсумками фінансово-господарської діяльності. Проте, потребує обґрунтування припущення автора щодо впливу розміру державної частки у

статутному капіталі господарського товариства на розмір чистого прибутку(збитку) (с.170-171).

4. Для економіко-математичного моделювання впливу політико-олігархічних інтересів на процеси формування та реалізації фінансової політики в Україні, автором використано дані з «Реєстру суб'єктів господарювання державного сектору економіки (державних підприємств, їх об'єднань, дочірніх підприємств та господарських товариств, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків), однак, в роботі не уточнено, які саме підприємства та яких галузей включено до вибірки, що знижує інформативність розроблених моделей (с. 171-177).

5. У п. 1.2. «Квазіфіскальні операції як інструмент фінансової політики у секторі підприємств з державною участю» недостатньо розкрита роль квазіфіскальних операцій як інструменту фінансової політики.

7. Загальний висновок. Дисертація Кобелі-Звір Мар'яни Ярославівни за своїм змістом і структурою є завершеною, самостійно виконаною здобувачем кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено наукові положення, нові науково обґрунтовані результати особисто проведених здобувачем досліджень, що мають важливе значення для розвитку фінансової науки й практики. Отримані результати та запропоновані автором рішення, висновки, рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Опубліковані наукові праці повною мірою відображають зміст дисертації, головні результати дослідження, його наукову новизну та практичну значущість.

Викладене вище дає підстави зробити висновок про те, що за рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота на тему: «Фінансова політика держави в секторі підприємств з державною участю» повністю відповідає спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування та вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти

і науки України № 759 від 31.05.2019) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Кобеля-Звір Мар'яна Ярославівна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансових технологій та
консалтингу
Львівського національного університету
імені Івана Франка

С.В. Міщенко